

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

BRODESKOV

jUL 73

Murer-
og aut.
kloakmestre

Firma

R. NEDERGAARD & SØN

jord-, kloak-, beton-
samt murer- og
flisearbejder
udføres af

H. NEDERGAARD

Bæverdalen 28
Ny Hammersholt
telefon 266003

Skal De have fest?

konfirmation,
selv- og guldbryllup
eller lignende.

Benyt **HAMMERSHOLT FORSAMLINGSKUS**

Alt i service, borde og stole udlejes.

Telefon 27 20 96

REKTYRELSØN

Har De et behov for f. eks.

Salgsbreve
Brochurer
Bøger
Kataloger
Foreningsblade
4farvet tryk
o. l.

tårnby tryk

53 34 92

VVS-INSTALLATØR

BENT SØRENSEN

»Lerbjerggårde
Hammersholt
3400 Hillerød
Tlf. (03) 26 64 47

Centralvarmeanlæg
Oliefyr
Sanitet
Vand

Esso
Gilbarco

Montør

Mogens Rasmussen
privat.(03)280382.

TAL HELLERE MED DEN LOKALE
STATSAUTORISEREDE EJENDOMSMÆGLER
NÅR DET GÆLDER KØB OG SALG
AF FAST EJENDOM

VENLIG HILSEN

KAJ ALBREKTSØN

Nordbakken 3 - Ny Hammersholt

Tlf. (03) 26 00 22

Henry P. Andersen

TØMRERMESTER
G1, Frederiksborgvej 35
3400 Hillerød
(03) 26 48 01

BR Ø DESKOV

JUL 73

Redaktion

H. K. Ejlskov
Karen Werchmeister
Jørgen Sandberg
Anders Bohn (ansv.h.)

Tegninger

Anne Marit Eriksen
Karen Werchmeister

Foto

Jørgen Sandberg samt
forfattere og medlemmer

Tryk

Tårnby Tryk

Salg

H.K.Ejlskov Tlf. 264687
el. ved redaktionen.
Benyt postkortet i vor
brochure og i bladet !
Pris: kr. 10

Nettooverskud

ved salget går til Brø-
deskov Borgerforenings
Byggefond

Kasserer

Poul Madsen

Udgivelse m.v.

ved Brødeskov Borgerfore-
nings udvalg for arrange-
menter til fordel for
byggefond (loppegruppe),
og redaktionen er rekru-
teret herfra. Tak for
hjælp og bidrag fra andre
udvalg og medlemmer. Tak
til annoncører, som har
betalt mere end sædvanlig.
En særlig tak til forfat-
tere af heftets historier
og artikler.

Kære læser!

Knap var vi kommet os over skovfes-
tens anstrengelser, før spørgsmålet
om nye ideer meldte sig - til aktivi-
teter, der kunne tilføre byggefondet
penge - til almindelig fornyelse af
vor forenings liv - og til morskab
for de medlemmer, der meldte sig til
aktiv indsats.

Ideen om et julehefte kom i bestyrel-
sesmøde 14/9, men om det var for dris-
tigt af os amatører med så kort frist
at binde an med denne opgave, får vo-
re læsere selv bedømme. Vi har moret
os hermed, og vi ønsker alle god for-
nøjelse med læsningen af resultatet.

Bag alle heftets historier ligger et
underforstået, men forhåbentlig leven-
de ønske om sammenhold blandt vort om-
rådes beboere, og lad dette være vort
juleønske til læserne.

Glædelig jul

Redaktionen

bb

Jul i Godhavn

Juleaftensdag. Vi kommer først op ved 10-tiden, man har let ved at sove længe, når det er mørkt hele døgnet - vi har ikke set noget til solen siden slutningen af november. Mørkt hele døgnet - det er nu ikke korrekt. Når vejret er klart, kommer der en markant lysning ved middagstid. Himlen over havet i syd flammer op i gule, orange, røde toner, som isfjeldene tegner mørke silhouetter imod. Mod nord står de strenge, vandret stribede, sneklædte basaltfjelde og tar imod et genskær af himlens farveorgier, så de blir uvirkelige, lyslilla og svagtgyldne imod den blåsorte himmel. Mørketiden er slet ikke så mørk. Sneen lyser op, måne, stjerner og nordlys gør underværker. Man vænner sig også til den ringe lysstyrke, så man er overrasket og blændet som en muldvarp, når solen igen dukker op et par uger ind i det nye år.

Men idag er det rigtigt julevejr. Det snør, stille og blidt, men også tæt og effektivt. Fjeldene er forsvundet, og lysningen ved middagstid blir næsten ikke til noget.

Vi bor på "Københavns Universitets Arktiske Station", et ærverdigt biologisk universitetsanneks i rigets nordligste amt, hvor vi har fået et chancen for at tilbringe tre år.

Vores lille pige, lidt over et år, er værd at jule for. Vi pyntede i går aftes det lille halvtørre, men dyre jule træ, som kom op med sidste skib, og som blev bestilt i KGH formåneders siden. Det står nu på spisebordet i al sin, såre beskedne pragt - til Katrines store henrykkelse. Op imod højtiden har Marianne pyntet op, f.eks. med pigoner og grankviste ophængt i de mørke vinduer. Katrine opdager enhver lille ting og peger og jubler "neh, neh". Al juleblaserthed og julelede er ukendte begreber i Grønland. Man glæder sig, kan ikke undgå at komme i julestemning, føler et umådeligt behov for lys, varme, god mad, fest - for en lysfest.

Stationen ligger lidt udenfor byen. Vi skal holde juleaften sammen med skolelederens, som bor midt i byen ved siden af skolen og kirken. Vejlængden fra Arktisk Station til skolelederboligen er mindre end to kilometer - ingenting om sommeren, om vinteren til tider uoverkommeligt. Den første tid af eftermiddagen går med at afvikle Katrines

eftermiddagssøvn og gøre klar til afgang; gaver, skiftetøj, bleer m.m. samles sammen. Det mest rimelige ville være at benytte stationens folkevogns pick-up til den omfattende transport; men på et tidligt tidspunkt må vi opgive denne mulighed. Det er nemlig, pludseligt og voldsomt, blæst op fra vest. Det betyder fygning, som i løbet af mindre end en time vil lukke vejen totalt, i det mindste for vores bil.

Stormen blir jo længer jo værre, og vi må se at komme af sted. På med parca'er og kamikker og ud af kælder døren, de andre døre er blokerede af mandshøje driver. Marianne tar "kanen" - barnevognen, der om vinteren er monteret på ski. Nederst Katrine i lun sikkerhed, ovenpå et læs gaver etc., på bagagenettet under selve vognen en kasse øller. Jeg bagefter med Katrines høje stol, skiftesko, samt en anden portion gaver, der skal afleveres i "den gamle station". Den ligger et halvt hundrede meter fra vores hus og fungerer bl.a. som bolig for stationens uundværlige altnuligmand, Harry, og hans familie.

Så er vi ude i elementernes rasen, afsindigt snefog og omkring 15 minus grader. Vores hus ligger lidt fra og højt hævet over vejen, og bare turen ned ad der, der for et par timer siden var en sti, og hvor vi uafsladeligt synker i til skridtet, er noget af en prøvelse. Vi må til dels bære kanen, mens barnestolen midlertidigt efterlades i det hvide inferno.

Nede på vejen går det heldigvis bedre; driverne er faste, så kanen let smutter over; men vinden er stik imod og bider godt. Marianne i forvejen, jeg ind hos Harrys med gaverne. Her noget trykket julestemning: der var lige blevet ringet efter Harry, at han straks måtte komme til havnen, hvor stationens kutter er i vanskeligheder i det hårde vejr. Så efter Marianne med barnestolen, men da jeg endelig indhenter hende, opdages det, at en sko er tabt ud af tasken! Næsten ikke til at bære at skulle tilbage og lede - men heldet er ude, ikke halvvejs tilbage ligger den nok så nydeligt i vejsiden, ikke helt tilsneet.

Hyggeligt at komme ind imellem husene, at blive omgivet af varmt oplyste vinduer, af gode dufte fra køkkener og skorstene. Vi møder ingen mennesker, kun slædehundene ligger langs vejsiden, rullet sammen i hver sin lille, private snedrive. Ved 15-tiden nås skolelederhuset uden flere uheld.

Lys, varme og menneskelyde vælder ud af den åbnede dør, hjertelige velkomster fra gode venner, jule-eksalterede barnestemmer, madlugt. Og så er vi inde i det under, som en moderne menneskebolig er - det forstår man først i Grønland og om vinteren. Snestormen hyler i polarnatten og behersker det mægtige ude - af med kamikker og det tilsnæede tøj og ind i det lille rummål subtropisklima, som mennesket har lettest ved at trives i. En dry martini udleveres, vore forfrosne ansigter begynder at gløde; livet er skønt!

I god tid før klokken 16 går nogen af os i kirke. Den lille rød-hvide stavkirke, "Vorherres Blækhush", er stuvende fyldt af stilfærdige venlige, glade og højtidsstemte mennesker, mange i nationaldragter; grantræer og levende lys. Gudstjenesten foregår på grønlandsk, som skolelederparret forstår noget af, vi ikke et muk; intens medleven hos menigheden. Og der synges, så stormen for en tid er overdøvet, på den specielle grønlandske, sært hjertegribende måde.

Og så hjem til skolelederhuset igen. Før vi går til bords ringer jeg hjem til stationen for at høre om skibet. Jo, Harry er lige kommet hjem, dødtæt. Jeg får ham i røret; det er langt værre, end jeg kunne forestille mig: "Porsild", vores kutter var lagt op for vinteren i havneindløbet med to ankere ude. Men stormen havde presset nogle

store isskoster imod skib og ankerkæder, så at den ene var sprængt og Porsild drevet over til klipperne på nordsiden af havnen. Her lå den, bordfyldt og blev hængende ind i skærene af halvanden meter høje søer, da Harry kom. Han fik hurtigt fat i bådføreren, de to gik ud med jollen og påhængsmotor, fik en trosse i Porsild og bugserede den uhyre langsomt og forsigtigt, hele tiden troede de, den ville gå ned igennem blæst, bølger og mørke og ind til kajen, hvor den blev sat på grund; skibet var reddet, med en mægtig lækage i skroget; "men den burde være totalforlist", sagde Harry. Det var Harrys juleaften; bag efter var han jo ikke så meget værd.

Og så går vores juleaften ellers sin kære, traditionelle gang. Risen-grød med mandel og nisseøl, and og rødvin; utålmodige skolelederbørn der næsten intet kan få ned; vores lille gnasker andelår med stor appetit, hun aner ikke, hvad der forestår. Kaffe, cognac, julesmåkager. Oplæsning i mørket ovenpå og ned til det strålende træ. Katrine er dybt betaget, vil helst blive ved og ved med at gå rundt og synge med mor og far i hænderne. Men der bliver en kort fornøjelse, de større børn har kun øje for detophidsende bjerg under træet - og snart befinder vi os i det vanlige kaos af papir, bånd - og gaver. En lidt pinlig sag klares behændigt i sidste øjeblik: skolelederens søde grønlandske kivfak er med i aften, og vi har ingen gave. Indholdet af Bedstemors pakke udforskes, og en ny påskrift gør kort efter Sabine meget glad og rørt.

Pludselig banker det - og entreen er opfyldt af dejlige, rødkindede grønlandske unger, hver udstyret med en plastikpose eller en dåse i varierende grad fyldt med alskens julebagværk og andet slik. De synger, lidt benøvet, en lille julesang for os, mens deres ånd står som små skyer i den indtrængende frostluft. Til gengæld får de alle kageforrådet yderligere suppleret, og gruppen forlader os med strålende øjne og "qujanaq", "jutdlime pitdluarit" (tak, glædelig jul). Med mellemrum aftenen igennem, indtil ud på de meget små timer, kommer nye små sanggrupper, og ritualet gentages.

Vermouth, godter og nødder, sodavand til børnene, der nu er kørt godt ned og lidt besværlige, for at udtrykke det mildt. Efter en tids parlamentaren overtaler de til at gå i seng; efter endnu en stund sænker en livsalig julefred sig over huset. Ved midnatstid stilles an til natmad, og der ankommer nye gæster: byens stoute overkateket,

Nathan, med sin fornemt eskimoiske kone. Deres entré er typisk grønlandsk. Stille, værdige og beskedne, men umådeligt varmt smilende glider de ind og er med i gruppen - uden at vække opsigt, uden at bryde stemningen.

Intens hygge, gode madder, snaps og øl. Nathan er en medrivende fortæller, og han har oplevet lidt af hvert som kateket på udsteder og større steder i det meste af landet. Han repræsenterer det gamle Grønland. Hele den gamle begrebsverden med dens værdinormer, sagn og overtro, kalder vi det, lever hos ham i snæver forbindelse med en urokkelig barnlig kristentro. Han fortæller om et møde han havde forrige nat - med den skinbarlige selv. Pludselig var døren sprunget op, til trods for vindstille udendørs, og en hånd havde taget ham i skulderen; først korsets tegn havde forjaget utysket. Beretningen er gennemlyst af humor - men der er ingen tvivl om, at den er alvorligt ment. Nathan maner det gamle Grønland frem i vintermørket, vi føler vores lille, skrøbelige menneskevåning omgivet af overmægtige væsner og forfærdende kræfter. Men Nathan forstår sig på dem og betvinger dem med sin humor og sin tro.

Det blir sent, før vi får puttet den sovende Katrine i kanen og begiver os hjemad. Stormen har raset ud, det er holdt op med at sne, enkelte stjerner kigger frem gennem lasede skyer; langtrukne hundehyl. Vi kæmper for at få den tungtlæssede kane igennem driverne i den store grønlandske julenat - meget træt, og langt lykkeligere end vi aner.

Jens Böcher.

Svar på quiz-spørgsmålene for de 6-9 årige:

1. En hingst. 2. Koen. 3. Pletter. 4. Hesten. 5. Hvid. 6. Kid. 7. Ko-librier. 8. Otte. 9. I skoven. 10. Nej! 11. Fjerene. 12. Nuser. 13. I vandet. 14. Kikkassen. 15. Ja! 16. Mowgli. 17. Pluto. 18. Fedtmule. 19. Klokkeblomst. 20. Pippi Langstrømpe. 21. En mundharmonika. 22. elefanten. 23. Et kor. 24. En tuba. 25. Nej, den knebrer. 26. Et teater. 27. En kontrabas. 28. En pianist. 29. En dirigent. 30. Tøjlerne eller tømmeren. 31. Bindinger. 32. To. 33. En pilot. 34. Rorgænger. 35. Otte. 36. Stop.

Svar på quiz-spørgsmålene for de 10-13 årige.

1. Storebælt. 2. Stillehavet. 3. En stime. 4. Et pattedyr. 5. Blåhvalen. 6. Ved flod. 7. Antarktis. 8. Ved Ækvator. 9. Ja! 10. Vand. 11. Strygerne. 12. Trompet. 13. Slagtøj. 14. Bas. 15. Sopran. 16. En kvintet. 17. Strauss. 18. Beethoven. 19. Anisette. 20. En opera. 21. Fuglekongen. 22. Ravn. 23. Planteædende. 24. En rovfugl. 25. I kolonier. 26. Nej! 27. Strudsen. 28. Nej! 29. En vadefugl. 30. En fugl. 31. Den afrikanske. 32. Helsinki. 33. Holland. 34. I USA. 35. Nej, det har brdb.Grimm. 36. Odense.

En skole bliver større

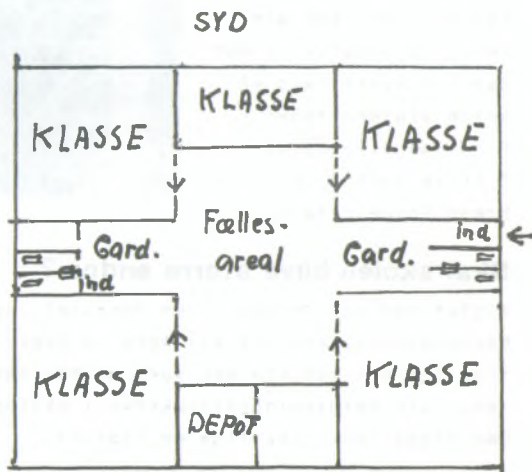
Når dette julehefte læses i en ledig time ind under jul, - eller måske på selve een af de stille juledage - må vi regne med, at skoleudvidelsen ved Centralskolen i Nr. Herlev vil være nogenlunde nær sin færdiggørelse.

Den " halve Trollesmindeskole ", som vi titulerer tilbygningen (skønt den i virkeligheden højst kan komme til at svare til ca. en tiendedel af en færdigbygget Trollesmindeskole) er i skrivende stund undervejs, grunden er støbt og sikringsrummet i kælderens er under dæk. Hosstøende lille skitse viser indretningen af den ny bygning.

Hvorfor bygger man

nu sådan?

Når de bestemmende myndigheder og alle udtaleberettigede er gået ind for et byggeri af den foreliggende karakter, skulle man tro, at sagen er soleklar, - man ved nøjagtigt, hvordan fremtidens undervisning skal foregå og hvilken slags lokaler, der vil være brug for, - og så bygger man blot efter denne viden.

I virkeligheden vil de fleste nok indrømme, at netop det modsatte er tilfældet. Det er usikkerheden overfor spørgsmålet om fremtidens skoleform og lokalekrav, der har bevirket, at man har valgt en byggeform, der er en mellemløsning mellem den traditionelle byggemåde og de nye åbenplan-skoler, man har set vokse op forskellige steder i de seneste år.

Når man er usikker, er det jo nærliggende at bygge noget, som i givet fald kan anvendes på mere end een måde.

Fysik -
lokale

Nuværende
bygning

Det er lige, hvad den ny bygning kan. Fire klasselokaler omkring et fælles midterrum, adskilt af brede døre, der kan skydes til side, når og hvis man ønsker det, giver mulighed for såvel den gamle og prøvede facon med een klasse, een lærer og lukkede døre mod omverdenen, - men også for forskellige former for fælles undervisning af flere klasser eller grupper i samme store rum. Altså ikke et enten-eller, men et både-og.

Det halvfems kvadratmeter store midterrum må samtidig forventes at kunne blive et mere forældrevenligt samlingssted, end skolens aula er det i øjeblikket med den ikke alt for gode akustik og med den - i hvert fald på kolde vinteraftener - rigelige tilgang af " frisk luft " under de brede indgangsdøre.

Skal skolen blive større endnu ?

Sigtet med udvidelsen er en tosporet, syvklasset skole med tilhørende børnehaveklasse. Det vil være en skole med mellem 300 og 350 børn. Yderligere vækst kan ske ved, at man hæfter endnu et " spor " på skolen, hvis befolkningstilvæksten i skoledistriktet gør det nødvendigt. Det ligger nok ikke lige om hjørnet.

Skolen kan også vokse sig større ved, at man en dag beslutter sig for, at den skal have en overbygning, d.v.s., at eleverne bliver i skolen her indtil afsluttet niende, evt. tiende skoleår. Om denne fremtidsløsning skal der nok vise sig at være flere meninger.

Min opfattelse er, at med de ovennævnte godt tre hundrede børn vil Nr. Herlev Centralskole have en ideel størrelse for en skole for mindre børn. Jeg tror, at det er et sundt princip, når man siger: Små børn, - små skoler, større børn, - større skoler.

Med en skole af ovennævnte størrelse kan man bevare det lilleskolemiljø, som er overskueligt og tryghedsbefordrende for de mindre børn, en skolestørrelse, hvor det personlige kendskab og den personlige kontakt elever, lærere og forældre imellem er naturlig og overkommelig, en skolestørrelse, hvor observationsrum og x-rum, som vi kender fra de store skoler, forhåbentlig stadigvæk vil vise sig at være inderligt overflødige.

Dette er een side af sagen. En anden er, at jeg ikke tror på lykken ved, at vore børn fra de er seks år til de er seksten eller sytten er tvunget til at blive undervist på samme sted og dermed tit af de samme mennesker, sidstnævntes kvalifikationer ganske ufortalt. Jeg tror, det er sundt for de allerfleste børn at opleve et skoleskift og erfare, at livet kan foregå efter mere end een recept - også skolelivet.

Disse personlige meningsytringer fremsættes ikke for at forstyrre Julefreden for de, som måtte mene noget andet. Det er jo ikke et spørgsmål, som ligger lige foran sin afgørelse. Lige foran os ligger Julens højtide. En glædelig jul ønskes de af læserne, som har fulgt med til slutningen af denne lille "skolesnak".

Keld Pedersen.

En skovtur

Hvis man går en tur i Brødeskov, vil den besøgende i første omgang lade sig betage af det smukke skovbillede. - Dels vil man nyde de gamle bredkronede bøgetræer, dels de knudrede ege, eller man fængsles af - alt efter årstiden - den nyudsprungne skov, eller skoven ved efterårstid med dens væld af farver. Stilheden eller freden vil under alle forhold være den besøgende kærkommen.

Vel kun få vil finde de mange historiske ting, som findes fra det øjeblik, man kommer indenfor skovgærdet til man igen forlader skoven.

Lad os derfor en sommerdag sætte os på det gamle skovdige ud mod "Flintholms" eng i sydsiden af skoven. Vi prøver at tænke os et par tusinde år tilbage i tiden. - Vi ser ud over en ret stor fladbundet sø, omgivet af gamle egetræer på alle sider. På nordsiden af søen, hvor et smalt skovbælte strækker sig mellem søen og den nuværende Børstingrød mose, ser vi en boplads, hvor en jægerstamme fra Roskilde fjord har slået sig ned. Børnene efterligner i deres lege de voksnes gøremål. Nogle drenge forsøger sig med bue og pil og andre forsøger at fange nogle fisk, der gemmer sig under stenene tæt ved søbredden.

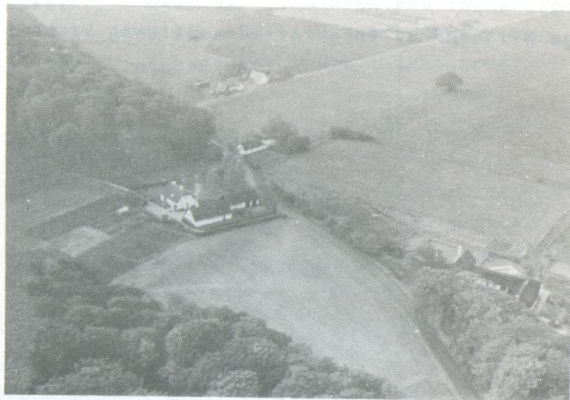
Pigerne hjælper med tilberedning af skind, laver kæder af tænder fra vildsvin, eller samler bær i skovkanten. Inde bag bopladsen har stammen sin gravplads - stedet, hvor stammens øverste begravnes. Den ene kuplede høj ligger ved siden af den anden, enten på stedet, hvor den pågældende døde, eller på stedet, hvor den døde holdt meget af at være.

En fasan, som slet ikke hører den tid til, skræpper op, og vi vågner af vore fantasier, men kun for at standse op i tiden omkring 1800 tallet, da fredskovsforordningen kom. - Stendiget, vi sidder på, er nylavet som følge af forordningen. Ikke langt herfra går fattige bønder med deres simple redskaber og bakser med de tunge sten, som de har gravet

op på de tilstødende marker.- Vi ser en rytter komme, han gør holdt ved de arbejdende og giver nye ordrer. Vi lytter med og hører, at Engelskmanden har købt alle kongens skibe. Stendiget må gøres færdigt snarest, for man skal igang med at fælde alle gamle ege og opsave dem til planker til nye skibe, men fældningen af egne må først ske efter, at man har opsamlet agern, der skal danne grundlaget for en ny skov.

Et års tid senere ser vi nu skoven som en kæmpe arbejdsplads. Overalt ligger de fældede træer, og man er igang med at skære planker. Det foregår på den måde, at man har gravet et dybt hul under den ene ende af stammen. En mand står nede i hullet og en står ovenpå stammen, og man saver så plankerne ud,

efterhånden som man med store stænger skubber stammen frem over hullet.

Vi bringes tilbage til virkeligheden af en jetjager, der med en afsindig fart flyver hen over himmelen, og vi begiver os tilbage gennem skoven. Undervejs støder vi på Svenskegrøften.- Man fortæller på egnen, at den er opgravet af svenskerne under en belejring af Hillerød. Man kunne ikke få Hillerødborgerne til at overgive sig, og derfor ville man gennem kanalen føre vand fra Allerød og Kollerød søer til Hillerød og derved ødelægge byen.

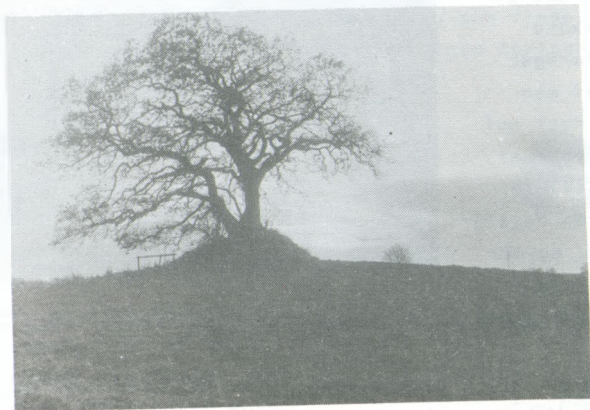
Dette er Selvfølgelig ikke rigtigt. I 1941 forekom i Frederiksborg Amts Historiske Samfunds årbog en afhandling af J. With-Jensen om vandbygningsarbejderne ved Frederiksborg slot. I denne afhandling klariagde J. With-Jensen forløbet af det system af kanaler, der på Frederik d. II.'s tid blev anlagt for at forsyne Slotssøen og de øvrige søer og damme med vand.

Svenskegrøften er den ene del af disse anlæg. Den påbegyndtes i 1575 ved, at kongen skrev til lensmand Jørgen Munk om anlæg af kanalen. Navnet Svenskegrøften får den omkring 1720, da svenske krigsfanger deltog i oprensning af kanalen.

Vi går langs kanalen et stykke vej og kan ikke undlade at beundre det for den tid storslåede bygningsværk - der på sine steder er 12 m dyb - udført med datidens primitive redskaber.

En skovtur er til ende for denne gang. Det er mit håb, at dette lille Indlæg vil bevirke, at man på kommende ture i Brødeskov vil iagttage også andet end naturen. - Vel kun få steder findes så mange velbevarede billeder af vore forfædres liv og virke som netop i Brødeskov.

Jens S. Jensen

Den gamle eg - vest for skoven - falder snart for fremskridtet - motorvej.

SPÆTTEN.

Ej, der sidder du og banker
på en gammel bøgegren,
jeg lytter tavs, mens jeg i tanker,
står og gør min pibe ren.

Du farer rundt, du nipper, piller,
borer, hamrer, haler frem,
orme, larver, æg og biller,
alting går så let og nemt.

Alting tager du kontant,
ingen skat og afbetaling,
fri for livets gøgl og tant,
modtar' ingen striks befaling.

Du er ej bundet, som en anden,
du skal ej sige nogen tak.
Eet jeg ejer dog for fanden,
piben her og min tobak.

DEN FØRSTE SNE.

Sneens små krystaller,
stille, nænsomt falder,
svøber sig om graners grene,
sætter hat på markens stene,
leger lidt i visne blade
i en stille gade.

HAREKÆRLIGHED.

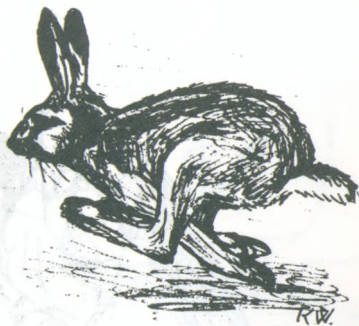
13

Mimremorten, mumlemand,
sad i græstot ved vejen,
nippede lidt til en kællingetand,
smilte, blev rød og forlegen,
For hist i den anden vejrbat

Mimremorten, mumlemor,
sad som en lille sex-granat,
interesseret i ham - ikke spor.

Mumlemand med mimrehår,
rejste sit højre øre,
smilte igen, - ja hvem forstår,
charmant - en rigtig forfører.
Mumlemor ser sig sikkert, koket
omkring og knejser med nakken,
springer så i et eneste sæt
afsted ind over bakken.

Mumlemor og mumlemand
leger på haremåde,
en forårsleg på bondeland,
livsglade, elskovskåde.

Sneens små mimoser,
vinterhvide roser,
springer ud af skyers blade,
blomstrer frem på røde tage,
blomstrer med sit hvide flor
på en frossen jord.

J.S.J.

Jul - på to måder

Byer, der ender på -lev, er meget gamle. Ved hjælp af fantasien og lidt arkæologisk viden vil vi prøve at forestille os, hvordan der så ud her på egnen omkring vor tidsregnings begyndelse.

Herlev er opkaldt efter en mænd ved navn Heri. Han er kommet Sejllende i spidsen for sine mænd op ad den smalle vig, der skar sig dybt ind fra havet. Her, hvor nu Nr. Herlev ligger, er vigen blevet så smal og vandet så grundt, at han har besluttet at gå iland for at anlægge en boplads op ad den ret jævne skråning, hvor man kunne have udsigt over vigen for eventuelle fjender, det var - også dengang - farligt at leve.

Hvornår det er sket, ved ingen, det kan være længe før år 0. Den oprindelige befolkning har levet af jagt og fiskeri, men efterhånden som de blev mere bofaste, blev landbruget den vigtigste næringsvej - af de fredelige sysler. Primitivt har det været, jorden blev vendt af en primitiv plov, mest trukket af okser. Korn har man dyrket og haft køer, får og høns. Og så selvfølgelig hunde. Bopladserne blev anlagt for at kunne supplere kosten med fisk, ofte ferskvandsfisk, og drikkevand måtte der selvfølgelig også til. Moser og søer har der været en utrolig bunke af her i Nordsjælland.

I de små rydninger byggede man sine huse. De har oprindelig været små, lave og firkantede hytter, bygget af jord og græstørv og tækket med lyngtørv. Senere, da klimaet blev koldere, og husdyrene ikke kunne være ude om vinteren, byggede man husene større, især længere, og nu var væggene ofte lerklinede. Så opholdt kvæget sig i den ene ende, menneskene i den anden, og de varmede hinanden. I menneskets ende af huset var der en bålplads med et hul over, hvor den værste røg kunne trække ud. Vinduer kendtes ikke, lyset kom ind ad døren og røghullet.

Først op mod år 1000 blev Danmark samlet til en helhed. Inden den tid var hver boplads selvstændig eller samlet i mindre enheder som f. eks. i vikingetiden, når de sluttede sig sammen under en større høvding for at drage mod syd på deres røvertogter, som vikingefejderne rettelig må kaldes.

Vi kender ikke til de helt store høvdinge her. Nogle af de største på Sjælland var nok dem i Lejre ved Roskilde. Ellers passede hver boplads sig selv. Livet der har ikke været ilge behageligt for alle. I sig selv var det strengt, men nogle havde det værre end andre. Man holdt slaver, og alt det grove arbejde blev udført af disse og kvinderne, der også måtte gå for plevén, hvis okserne ikke kunne klare den tunge jord alene. Børnene har nok haft det dejligt, og mændene med, de fiskede ildt, gik på jagt, hvis det var nødvendigt, eller de havde lyst. Ellers øvede de sig i våbenbrug eller sad derhjemme og fortalte hinanden historier, godt vædet med øl og mjød.

I vikingetiden, ca. år 800-1000, har våbenføre mænd mest været på togt om sommeren. Så kunne vinteren nok gå med forberedelser til det næste togt. Ellers har dagene kunnet være nok så trivielle for mændene, der gerne ville vise deres kræfter og mod.

Som kærkomne adspredelser kom så de store fester, især de tre største, vårfesten, efterårsfesten svarende til vores høstfest, og julefesten eller solhvervsfesten.

Det danske ord for jul betyder måske skæmt, i hvert fald blev der skæmtet godt i 8 - 20 dage i december måned, omkring den tid, da solen vendte. Kogekunsten stod ikke på sit højeste på den tid, så meget desto mere spiste man af det, man havde, og drak dertil. Og ellers skålede man for alle mulige, guder og aser, venner og frænder. Festen var som vores julefest mest en familiefest, og tilsyneladende havde man det dejligt, men bag glæden lå både trods og frygt.

Der var tre ting, man frygtede dengang: Sulten, hvis høsten slog fejl enten på grund af tørke eller for meget vand, ilden, der kunne lægge de brandfarlige gårde øde på få minutter, og endelig Onde magter, troldene, vætterne og nisserne, der dengang ikke var blide julevæsener. Særlig i den mørke tid havde disse væsener stor magt. Man forestillede sig, at de drog fra gård til gård og tog for sig af maden og øllet. Så gjaldt det om at vise dem, at man ikke var bange, derfor den ustyrkelige glæde, derfor spiste og drak man mere, end man egentlig kunne tillade sig, der var jo lang tid til den næste høst. Man skulle jo vise de onde, at her var nok af alt.

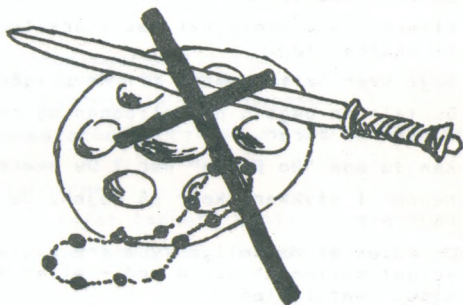
Med kristendommens indtog i Danmark skete der mange forandringer. Det begyndte meget småt fra England allerede i 700-tallet, men satte sig intet spor. År 828 kom Ansgar til Danmark, men hans værk kom til at betyde mere i Sverige end her. Først omkring år 1000 mærkes kirkens indflydelse. Vi læser på Jellingestenen, at Harald gjorde Danerne kristne. Det skal nu nok ikke tages alt for bogstaveligt, men givet er det, at selv om en egn ikke gik over til Den hvide Krist og lod sig døbe, så satte påvirkningen sydfra sig sine spor i livet, også ud i de små bygger.

Oprindelig havde man ikke sådanne steder gudehuse, kun helligsteder. Det kunne være mosen, en stor sten eller en trægruppe i skoven. Der samledes man for at dyrke guderne, hvoraf Thor og Odin er de mest kendte. Man ofrede også mennesker. Der er i vore moser gjort fund af velbevarede mænd og kvinder, der har måttet lade deres liv til grumme guder, for at de andre kunne overleve.

Senere byggede man, sandsynligvis under indflydelse sydfra, gudehuse. I Nr. Herlev sikkert på det sted, hvor kirken nu ligger. Da kirken blev stærk nok til det, nedrev man ikke disse gudehuse, men ryddede

dem i stedet for ålt, hvad der mindede om afguderne, bestænkede huset med vlevand og begyndte at tilbede Den hvide Krist. Intet kan historisk bevises her, kun ved vi, at den nuværende kirke blev påbegyndt 1150.

Og her fejrer vi nu jul på en anden måde end før kristendommens komme til landet. Den kristne kirke har altid formået at indrette sig, hvor den kom frem og f. eks. optage så mange af et lands skikke som muligt. Således kunne den kristne jul glide ind på solhvervsfestens plads, så nordboerne ikke skulle gå glip af denne glædesfest.

Oprindelig fejrede den første menighed ikke Jesu fødselsdag, det var en hedensk skik. Men da kristendommen blev den eneste tilladte religion i Romerriget, lagde man Jesu fødselsdag til den 25. december, hvor man i Rom i forvejen fejrede den uovervindelige sol. Det var et held for os.

Men nu kunne festen blive en rigtig glædesfest, ikke bare i det ydre. Nu behøvede man ikke mere at være bange for de onde trolde, Kristus havde overvundet dem, de gik ikke mere fra gård til gård, man spiste nu ikke mere af trods og frygt, men af glæde over, at Frelseren var kommet til jorden med sit budskab om Fred til alle mennesker, der har Guds velbehag. Sådan vil vi også fejre jul i år.

Hans Jensmark.

SPILLETEKST

Benyt en almindelig terning. Følg de viste cirkler fra start i den rækkefølge, de er bundet sammen. Hvor der angivet nummer, følges nedenstående spilleanvisning.

1. Bese stutteriet og kennellen - vent et slag.
2. Aflever en kommode til næste års loppemarked. Som belønning får du et ekstra slag.
3. Sejl over Sættedammene til Høvelsgård (felt nr. 8)
4. Du ta'r en omgang på golfbanen og rykker først videre, når du slår mindst en firer.
5. Kan du mon "Bo Bedre" her ? Du overvejer en omgang.
6. Hegnet i stykker. kør på vejen. De flytter sig først, når du slår en treer.
7. Du mødes af mærkelige lyde fra bjælkehytten på fjeldtoppen og har valget mellem at synge med - eller besøge kollektivet på den anden side. Vent i slag.
8. Du ville egentlig gerne have været til koncert, men har glemt dine tøfler. Ryk fire felter frem.
9. Aflever en klage til grundejerforeningens formand over de manglende fortove på Hulvejen. Du falder samtidig i snak med "Den gamle redacteur" og lover at komme med en artikel til næste nummer af borgeravisen. Det kan vel ikke undre dig, at der går i omgang med dette.
10. Prøv at forbedre kondien ved at cykle op ad Granhøj, På vej ned får du så megen fart på, at du ender på Helledammen, hvor du bruger en omgang til at forsøge at vende hos formanden.
11. Du får varmen, hvis du gi'r en omgang kolde øller hos købmanden.
12. Lån en lastbil i Villa Carlo og ryk 8 felter frem.
13. Køb vinduer og døre på Larsens Plads til hal' pris.
14. Brug en omgang til at nyde udsigten fra Slettebjerg-højene, inden de bliver bebygget. Prøv også en kælketur ned i mosen.
15. Her leder du forgæves efter svenskere. Ryk i stedet 5 felter frem.
16. Skovløberen er ude at lufte hundene. Benyt en omgang til en tur i skoven og på festpladsen.
17. Du hjælper med at male skolens vinduer og rykker derefter 6 felter frem.
18. Du får en bold i hovedet og bliver så forfjamsket, glemmer at dreje til venstre og kører i stedet ad Bumsevej tilbage til Villabyen. (felt nr. 6)
19. Påkøres af en modgående bil. Bilen må til reparation på Lerbjerggård, hvilket sinker dig 2 omgange.
20. På grund af forventet kloalering må du køre til højre ad omkørslen, men først når du slår en toer.
21. Gå til julebal i den borgerlige. du danser en omgang.
22. Majoren har spærret vejen på grund af kolonnekørsel, indtil du slår en femmer.
23. Besøg "Lille Rosenborg" og få en ridetur. Vent i omgang.

24. Køb et juletræ hos skovfogeden. Spring over Svenskegrøften og ryk 4 felter frem.
25. Bese udgravningerne til "Trolldtidsmindeskolen".
26. Du over ser "Fuldt stop"-skiltet og mister kørekortet for 3 omgange.
27. Generes af lavtgående fly - søg tilflugt i kirken og se på kalkmalerier. Vent en omgang.
28. Gå ind hos onkel Anders og meld dig til loppegruppen. Som belønning rykker du 6 felter frem.
29. Du ville egentlig gerne se tegningerne til den nye Brødeskovhal. Da ingen Steen er på vejen, går du hen til K.P., der sender dig ned på legepladsen. (fire felter frem) og slå græs omgang.
30. Du får øje på højspændingsmasterne og rykker skrækslagen 6 felter tilbage.
31. En hest sparker dig 4 felter frem.
32. Du falder i gadekærret. Mens tøjet tørrer, venter du 1 omgang.
33. Du er opdaget ! Der er ingen gennemkørsel. Kør tilbage til Herlev-gårdsvej. (felt nr. 27)
34. Fedtet vej på grund af arbejdskørsel. Du skrider 3 felter frem.
35. Husk at betale kontingent til kassereren.
36. Læk i vandværket har gjort vejen isglat. Du havner i grøften og må vente en omgang på at blive hjulpet op.
37. Vent et slag, medens du lytter til "Lillesorte stær" og "Enkebal".
38. Du flygter for en olm tyr - fire felter tilbage.
39. Du er en heldig kartoffel - ryk frem til mål.
40. Skoven er lukket på grund af kongejagt. Du kan først komme videre til målet, når du slår æp, der kan stikke kongen.

Eventyret om BRØDESKOVHALLEN

Det var juleaften 1980. Sneen dalede blideligt ned mod den frosthårde jord. Den elektrisk drevne bybus fra Hillerød centrum var netop ved at svinge ind til det overdækkede stoppested i Ny Hammersholt, hvor den 8-årige Søren og hans farmor stod og ventede. Hans øjne strålede som gammeldags julelys, mens snefnuggene var ved at tø i det overdækkede stoppesteds behagelige infrarøde varme. De skulle til 1. gudstjeneste i Nr. Herlev historiske, gamle kirke. Der skulle egentlig have været bygget en ny kirke i Ny Hammersholt, men efter at menighedsrådet havde overtaget den gamle kirke og fået den restaureret, havde gamle pastor Jensmark i stedet måttet forøge antallet af gudstjenester, da ingen ønskede at forlade det gamle sogn.

"Det var vel nok godt, at vejudvalget fik lavet de fine stoppesteder med varme, ikk' farmor?" sagde Søren, da de var kommet op i bussen og sat sig til rette, - Søren på vinduespladsen naturligtvis. Småsludrende fortsatte de køreturen i den lydløse og forureningsfrie bus. Ved stoppestedet i Ll. Sverige stod et par ældre mennesker på, og da bussen forlod Hammersholt var der ikke flere pladser. Efter at der var indført 10-minutters drift og lune, overdækkede stoppesteder, gjorde det nu ikke så meget. De ventende ved de næste stoppesteder vinkede glade efter bussen - Joh, der var julehumør over hele linien.

"Se BRØDESKOVHALLEN farmor", sagde Søren, idet han vinkede til skoleinspektør Kirk og hans kone der til fods var på vej til kirke ad den smukke spadser- og cykelsti, der nu var anlagt langs hele Brødeskovvej og i tunneler ført under Hillerød Motorvej og Lyngevejen, "hvor ser den smuk

ud som den ligger der med sne på taget ved indgangen til det dejlige idrætsanlæg. Fortæl om den gang den blev bygget."

"Bliv du da aldrig træt af at høre om det?" spurgte farmor.

"Nej," sagde Søren, "for jeg synes, at det er så spændende, at det kunne lade sig gøre."

"Ja, ja min dreng," sagde farmor, "så lad mig da. Ser du den gang Brødeskov Idrætsforening kun var 10 år gammel, da var der også en masse børn og unge, som spillede fodbold og håndbold og meget andet, men de havde kun en lille fodboldbane ved siden af Hammersholt Lilleskole og så banerne ved Nr. Herlev Centralskole og skolens lille gymnastiksal at boltre sig i. De frivillige gjorde sig alle mulige anstrengelser for at holde interessen vedlige, men ih hvor var det svært. Økonomien klarede de ved at lave BANCOspil en gang om ugen i Frederiksborghallen, men manglen på baner og omklædningsrum tog hårdt på humøret og energien.

Derfor besluttede en lille kreds af ældre medlemmer at stifte en støtteforening, der kom til at hedde Brødeskov Idrætsforenings Venner, i daglig tale kaldet "Vennerne", med det hovedformål at få skaffet Idrætsforeningen ordentlige forhold.

I meget nært samarbejde med Brødeskov Borgerforening og de øvrige foreninger i området fik de efterhånden startet den selvejende institution "BRØDESKOVHALLEN" og sat noget igang med god støtte fra kommunen.

Det var imponerende at se, hvordan hele sognet efterhånden sluttede op om arbejdet og på frivillig basis hjalp med til, at du og dine kammerater nu har et virkelig godt sted at dyrke idræt, og at sognets beboere har fået et dejligt samlingssted."

Bussen svingede nu op på pladsen foran kirken og passagererne steg ud "Nu må du huske at være stille i kirken, mens præsten prædiker", sagde farmor til Søren, da de gik op mod den festligt oplyste kirke, men hvis det kniber med at sidde stille, kan du blade stilfærdigt i Brødeskov Borgerforenings Julehefte. Bag det morsomme spil er der tegninger af BRØDESKOVHALLEN, således at du rigtig kan se, hvor dejligt det hele er blevet."

- Se det var et rigtigt juleeventyr - nu er det op til jer, kære læsere, om det skal blive til virkelighed, eller om det også i 1980 er et eventyr.

Glædelig jul

Muff

QUIZ for børn

Del spørgsmålene op efter antal deltagere og lad eventuelt en voksen tælle points op. Hvert rigtigt svar giver 1 point. Svarene står andetsteds i juleheftet, men lad nu være med at snyde !

QUIZ FOR BØRN 6 - 9 år.

1. Hvad kaldes en hanhest ?
2. Hvilket dyr får vi mælk fra ?
3. Har leoparden pletter eller striber ?
4. Hvilket dyr vrinsker ?
5. Hvilken farve har isbjørnen ?
6. Hvad kaldes gedens unger ?
7. Hvad hedder verdens mindste fugle ?
8. Hvormange ben har edderkoppen ?
9. Lever egernet på marken eller i skoven ?
10. Har kvælerslanger gifttænder ?
11. Hvad fylder mest, 1 kg. fjer eller 1 kg. bly ?
12. Hvad hedder Søren Bruns hund ?
13. Lever delfiner på land eller i vand ?
14. I hvilket program optræder Lillebror ?
15. Hedder slangen i junglebogen Kaa ?
16. Hvad hedder drengen i junglebogen ?
17. Hvad hedder Mickey Mouse's hund ?
18. Hvad hedder Mickey Mouse's bedste ven ?
19. Hvad hedder feen i Peter Pan ?
20. Hvad hedder Annika's og Tommy's veninde ?
21. Hvad hedder den mindste harmonika ?
22. Hvilket dyr siger næsten som en trompet ?
23. Hvad kaldes en gruppe mennesker, der synger sammen ?
24. Hvilket instrument har de dybeste toner, en trompet eller en tuba ?
25. Kan en stork synge ?
26. Hvad kaldes et sted, hvor der opføres skuespil ?
27. Hvad er størst, en violin eller en kontrabas ?
28. Hvad kaldes en, der spiller på klaver ?
29. Hvad kaldes en, der leder et orkester ?
30. Hvad kaldes det, man styrer en nest med ?
31. Hvad kaldes det, der holder et par ski fast ?
32. Hvormange hjul har en tandem ?
33. Hvad kaldes en person, der fører en flyvemaskine ?
34. Hvad kaldes den person, der står ved roret i et skib ?
35. Hvormange hjul har et par rulleskøjter ?
36. Hvad betyder det røde trafiklys ?

QUIZ FOR BØRN 10-13 ÅR.

1. Hvad hedder farvandet mellem Fyn og Sjælland ?
2. Hvad hedder verdens største hav?
3. Hvad kaldes en flok fisk ?
4. Er delfiner en fisk eller et pattedyr ?
5. Hvad hedder verdens største pattedyr ?
6. Hvornår er vandstanden højest, ved ebbe eller ved flod ?
7. Hvad hedder Jordens sydligste landområde ?
8. Hvor er Jordens breddegrader bredest ?
9. Kan snogen svømme ?
10. Hvad er der mest af på Jordkloden, land eller vand ?
11. Hvilken instrumentgruppe hører celloen til ?
12. Hvilket instrument spillede Louis Armstrong på ?
13. Hvilken instrumentgruppe hører pauken til ?
14. Hvad hedder den dybeste mandsstemme ?
15. Hvad hedder den højeste kvindestemme ?
16. Hvad kaldes et orkester på 5 medlemmer ?
17. Hvem har komponeret musikken til " Flagermusen " ?
18. Hvem blev helt døv til sidst: Mozart, Bethoven eller Chopin ?
19. Hvad hedder sangerinden i gruppen " Savage Rose " ?
20. Er " Aida " en opera eller en operette ?
21. Hvad hedder Danmarks mindste fugl?
22. Hvad er størst, en ravn eller en krage
23. Er dompappen insekt- eller planteædende ?
24. Er glenten en rovfugl eller en vadefugl ?
25. Bor hejren enkeltvis eller i kolonier ?
26. Er der pingviner i Grønland ?
27. Hvad hedder verdens største fugl ?
28. Kan en pingvin flyve ?
29. Er en strandskade en spurvefugl eller en vadefugl ?
30. Er en regnspove et insekt eller en fugl ?
31. Hvilken elefant har de største ører, den afrikanske eller den indiske ?
32. Hvad hedder Finlands hovedstad?
33. I hvilket land ligger Rotterdam ?
34. Hvor ligger floden Mississippil?
35. Har H. C. Andersen skrevet Rødhætte ?
36. I hvilken by er H. C. Andersen født ?

Prøv også denne quiz med de voksne, det kunne jo være, at en eller anden gik i vandet på et spørgsmål eller to, og så god fornøjelse !

Nr. Herlev kirke skal restaureres

Man lægger måske slet ikke mærke til det i første omgang. Prøv engang at gå i kirke i juledagene eller ved påsketide og se, hvor smukt der er pyntet med blomster, grene og lys. Så vil de fleste tænke: sikke dog en smuk og hyggelig gammel kirke, ret en vellykket ramme om den stemning, som vi alle inderst inde drømmer om, ja forlanger at møde i en kamtakket landsbykirke.

Og det er da rigtigt, at vor kirke er dejlig, fyldt med andagt og historie. Men at den står der endnu og er, som vi gerne vil have den, skyldes selvfølgelig, at der er passet på den. 800 år er en lang levetid for et hus, og den er jo et hus med mure og loft, med vinduer og møbler. Selvfølgelig er den meget mere end et hus, men det kommer ikke denne historie ved.

Mange generationers øjne har vogtet huset, og mange hænder har arbejdet med at holde det i live. Til tider nidkære og varsomme, til tider skødesløse og hårdhændede. Også idag vogtes der over huset - måske mere end nogensinde. Det er værd at tage med i vor evindelige kirkediskussion, at der aldrig af de ellers så skatteplagede danskere er yttret nogen som helst tvivl om, at vore gamle kirker skal plejes til fuldkommenhed. Sådan er det ikke alle steder i verden. Er denne vor tvehed ikke bemærkelsesværdig: den påståede kirkefremmedhed og så den stolte omhed for vore gamle kirker ?

Men for at vende tilbage til vor egen Nr. Herlev, så vil den opmærksomme kirkegænger efter at have noteret sig kirkehusets velholdte ydre nok kunne føle sig mindre tilfreds, når han kommer ind i kirken. Han ville da efterhånden opdage, at den hvidtede østende af rummet trænger til at nykalkes, at de berømmelige kalkmalerier vist har mere patina, end deres ælde berettiger, at der mangler et felt i panelet til prædikestolen, at der på selve denne savnes en af apostelfigurerne, at væggenes epitafier er revnede og skæmmet af grove ankre, at bænkenes træværk er ormeædt o.s.v. Måske bliver betænkelighedens panderynke endnu dybere, hvis han går om bag alteret og ser det karlekammer-klædeskab, der er opbevaringssted for præstens messeklæder, eller hvis han eksaminerer døbefonten, en lidet prydelig cementskulptur fra forrige århundrede.

Men den mest muligt ængstede iagttager kan være rolig. De omtalte vagtsomme øjne har forlængst opdaget manglerne, og kyndige hænder er i beredskab for at udbedre dem. At røre vore kirker er ikke så lige til.

Mange tilladelser skal indhentes hos lige så mange myndigheder, som alle våger over vedligeholdelsens forsvarlighed. Og arbejdernes udførelse betros ikke hvem som helst. Det meste af det, der er tale om i Nr. Herlev, kan og må kun udføres af Nationalmuseets specialister.

Og arbejde af denne art er kostbart. Det er pillearbejde og derfor tidsrøvende. Cirka 3/4 million vil det koste, og mere end et år vil det tage at få Nr. Herlev kirke bragt i en stand, som eksperterne vil kalde forsvarlig og vi andre smuk. Men der er skaffet udvej for pengene, og projektet til restaureringen er færdiggjort. Dog har det ikke lettet sagens gang, at kommunen i foråret foreslog, at kirken skulle overgå fra kommunalt eje til selveje. Men det er et godt forslag, og selv om det måske medfører en smule administrativ komplicering af restaurerings-sagen, så vil man forhåbentlig kunne nå til, at arbejdet kan gå igang i begyndelsen af det nye år.

Nr. Herlev menighed kommer til at undvære sin kirke et års tid, og selv efter at den påny er taget i brug, må man regne med, at der stadig vil gå nogen tid, inden alle arbejder er gennemført. En gennemgang af restaureringsprojektets detaljer er ikke på sin plads her. En bedre ide vil det være, at interesserede aflægger kirken et besøg, inden kampagnen begynder efter nytår. Så kan et fornyet besøg halvandet år senere afsløre, hvad der er opnået.

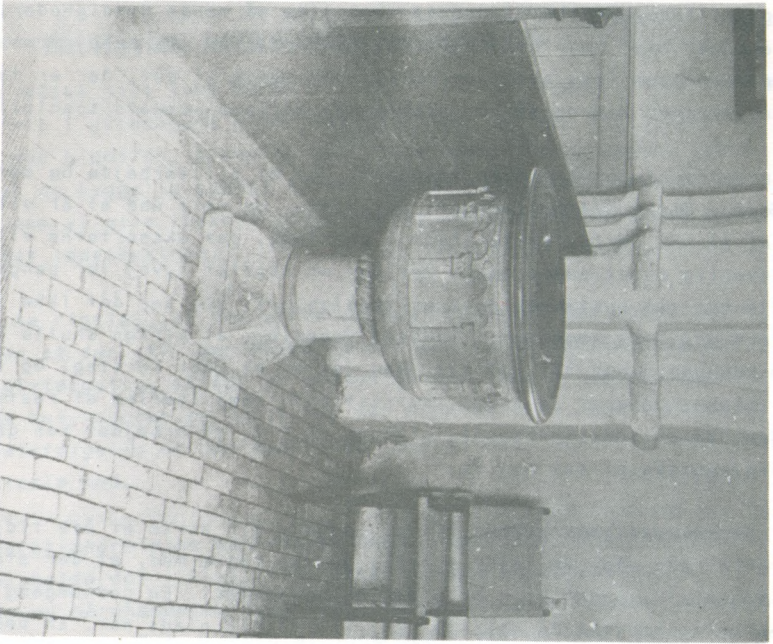
Også af andre grunde var sådan et par besøg en god ide.

H. Lund Andersen

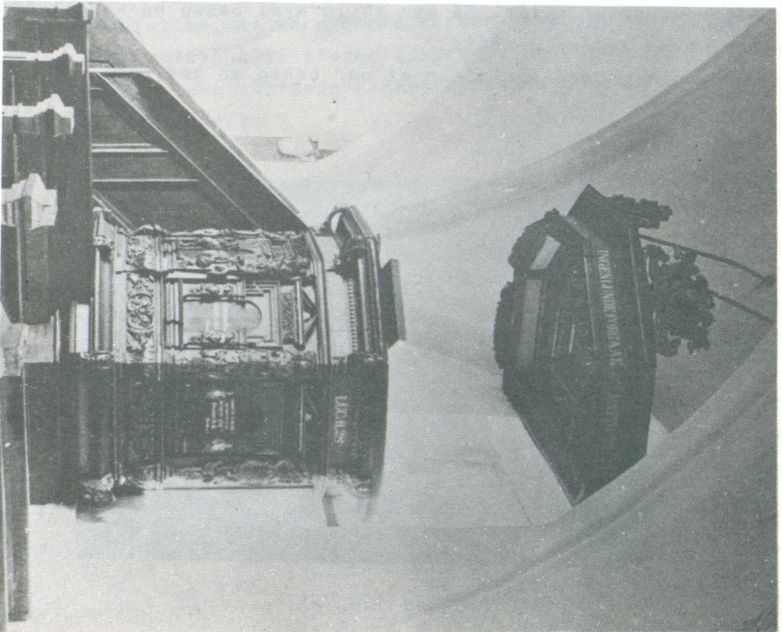

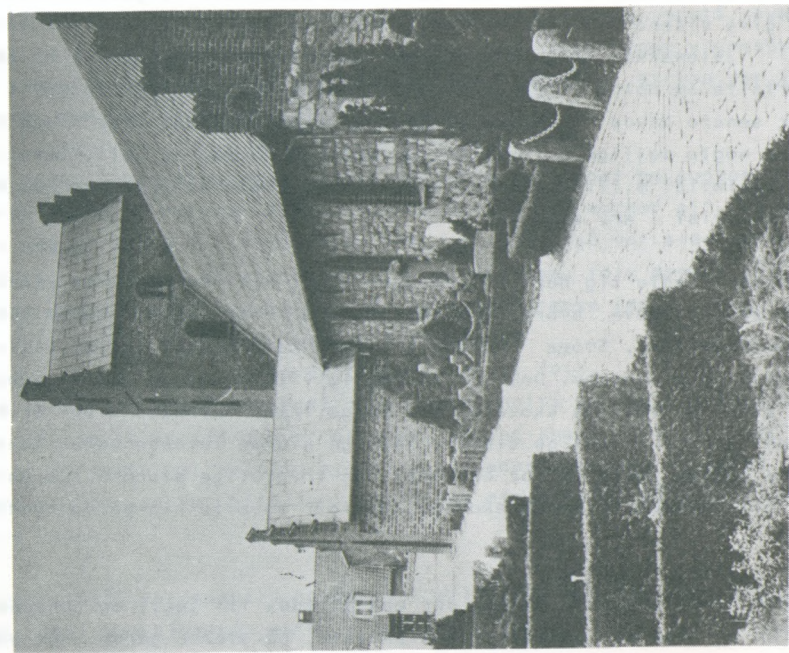
Udsigt fra kirketårnet.

Cementfonten bliver udskiftet med kirkens originale træfont fra 1600 tallet.

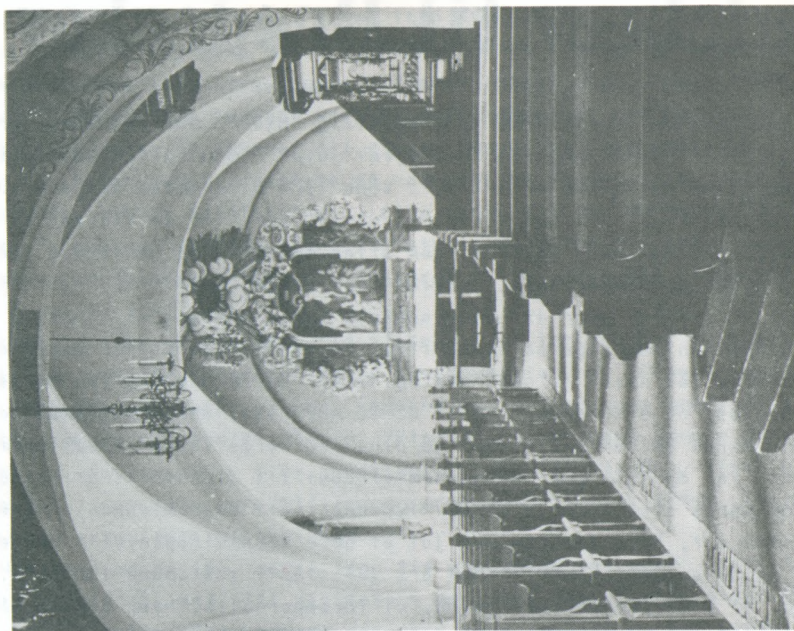

Prædikestolen vil efter restaureringen fremstå lysmalt.

I det ydre er Nr. Herlev kirke i fineste stand.

Kirkerummet trænger til en grundig gennemgang.

Julebrev til Brødeskov

Vi fejrer stadig hertilands jul, egentlig "Hjul", når det skal være rigtigt, for i årtusinder har vi fejret julen - men på forskellig vis, alt som tider og skikke er skiftet. Vore første forfædre dyrkede solen, derfor holdt de i den mørke vintertid fest, for de vidste, at solen svigtede dem ikke, den kom igen efter mørketiden. De tilbad den runde, glødende himmelkugle, cirklen - det runde hjul.

Tro har vi skiftet over de mange seklers bane. Måske ikke mindst i vort århundrede kan man pege på omveksling. De første årtier var englens de dominerende ved dansk juleudsmykning. Juletræerne havde holdt deres indtog sidst på århundredet før. H. C. Andersen, vor verdenskendte digter, skrev om den lille fattige pige, der frøs ihjel juleaften, medens hun sad og stirrede ind gennem vinduet til rige folks glimrende fest og deres strålende juletræ. Nissernes helt overvældende erobren af næsten alt, hvad der har med jul at gøre, har vi oplevet i mange årtier, og de senere, snart mange års jul står i reklamens tjeneste.... og dog, vi vil ikke undvære julen, vi forsøger alle, hver på sin måde at bevare noget af det, vi kalder den gammeldags hyggelige julestemning, og de skikke, vi selv har kendt som børn, vil vi gerne opleve på ny og give videre til nye generationer. Selv husker jeg den første jul med julemærker på kort og breve. De voksne viste det til os børn og fortalte om Holbøl, der med rette kaldtes "Julemærkets fader" ! Et par år senere havde vi første gang stjernekastere, men hvor havde man dengang nogle dejlige julehæfter for børnene: "Glædelig jul", "Grankogler", "Juletid" m.fl. - og til 25 øre. Voksne købte de fornemme "Juleroser" til vist 1 kr. eller 2.

I fortiden bredte sig her på vore egne - ja, vidt omkring - de store dunkle skove. Skove, hvoraf Brødeskov var en del, dækkede så at sige hele Nordsjælland. Store Hestehave fyldte hele rummet mellem Lille Hestehave og Brødeskov. Det var en mægtig vildtbane, de danske konger havde sig i de vældige skovarealer. Mange træer fældedes hvert år til brændsel for de kongelige slotte. Mægtige storme fældede undertiden skovens kæmper, således for eksempel den frygtelige storm 5. januar 1701. Efterhånden tyndedes skovene, og folk bøsatte sig på de ryddede steder.

Kongerne havde en masse hunde, der opdrættedes til jagt, og hundene blev for en stor del opfostret hos private, på større gårde, hos præ-

ter o.s.v. Alt imedens måtte almuefolk kun have hunde, hvis ene forben var afhugget, for at disse hunde ikke skulle skade det kongelige vildt. Vildtet havde dog også andre fjender. I 1728 - under en meget streng vinter - døde i de kongelige vildtbaner landet over, 3000 stykker vildt, navnlig dådyr. Som bekendt var der også kongeligt hestestutteri - med masser af heste og domæner til disse. Bøndernes heste kaldtes i de tider for "Udgangsøg", de måtte gå ude også om vinteren og hytte sig nogenlunde, som de bedst kunne. I alle skove gik der masser af svin "på Olden", som det kaldtes. Hver skovstrækning havde sit antal svin - Brødeskov var således i lang tid takseret til at have 120 Oldensvin.

Det er jo ikke særlig lang tid tilbage i historien, det blev almindeligt med tvungen undervisning og landsbyskoler, og kirke og skole fik de første århundreder et nært samarbejde. Biskopperne kom tidligere med mellemrum ud og afholdt såkaldt "Visitats". De store børn - altså de, der var konfirmeret - blev katekiseret, som det kaldtes, efter katekismusbogen, som alle børn tidligere lærte skriftsteder efter. Skolebørnene blev katekiseret i skolerne.

I Hillerød og Herlev, der i lang tid var samme pastorat, holdt biskop Herslev den 24. maj 1741 visitats i Herlev-annekset. Han siger herom i sin visitatsbog: "at børnene der vare meget smukke og vel øvede. Skolebørnene i Freerslev vare passable - dog ikke så gode. Den voksne ungdom - de confirmerede - vare alle vel øvede og kunne forstå, hvad der blev talt, så det var alt glædeligt at høre. Præsternes vidnesbyrd vare sådan, at man forstod, at de vandrede i sandhed. Kirken var i god stand, der var ingen grund til klage."

Som barn på Helsingegnen vidste jeg ikke ret meget om egnene bag Hillerød - modsat for os. Mærkeligt nok kaldte min mormor alt fra Hillerød mod Birkerød for Freds-spår amt, som om vi på vor side ikke hørte med til amtet, og så sagde hun: "de er så fine, folk derude ad". Så fandt jeg det helt mærkeligt, når en gammel remse lød:

Herregud, i Hammersholt
gamle kællinger er også folk.

Jeg følte mig noget forarget - på Hammersholts og gamle kvinders vegne, for jeg havde en sød gammel oldemor. Da jeg kom i skole, og vor skolelærer fortalte, at Kælling egentlig stavedes Kærlling, og betød noget kærligt, en man var glad for, følte jeg mig trøstet på Hammersholts og egne vegne.

Under sidste verdenskrig boede vi i Lillerød. Her oplevede jeg den morgen, da - som digteren skrev - "de store fugle fløj". I tiden forud

havde vi talt om, hvad vi skulle gøre, om der pludselig blev krig, vi tænkte endda lidt på at ty til skovs med vore børn. Den 9. april kom, men vi flygtede dog ikke til skovs. Mærkeligt var det dog alltsammen, aldrig til at glemme for os, der oplevede det. Tydeligt husker jeg, vi fik en del venner og bekendte på besøg den sidste aften, de måtte benytte deres biler. Længe kom de til at stå opklodsede, som vi kaldte det. Alle - næsten - rejste med tog.

En vinteraften var jeg til fest på hotel Leidersdorff, hvor blandt andre optrådte "Den gyldenblonde", der sammen med mange andre, gav os ubetalelige solstrejf i en mørketid. Efter festen på Leidersdorff var nattoget lige gået, da jeg kom op på stationen. Jeg havde et par sko med kraftige rågummisåler på, havde haft lette dansesko med og skiftet, og jeg bestemte mig til at gå hjem. Aldrig glemmer jeg den skønne tur - ene i vinternatten. Det var mange graders frost, på den natblå himmel lyste månen og tusinde gyldne stjerner, et ganske let lag frostsne knirkede, når jeg gik. Hvor alt var fredeligt og skønt - ingen biler, ingen soldater - Præstevangen til den ene side og Lille Hestehave til den anden. Mine børn ville knap tro det, da jeg om morgenen fortalte, at jeg havde gået hele vejen hjem, gennem Lille Sverrig, videre, videre...

I Hillerød - dengang Slotsgade 42 - handlede jeg blandt andet med olmerdug. Det var så umådeligt populært, både til kjoler, nederdele, og jakker og allermest til møbelbetræk. Hver søndag omtrent, var jeg ude at købe op, ofte gæstede jeg Brødskovegnen, men kørte næsten hele aften rundt. Alle håndforarbejdede ting handlede jeg med og havde flere damer, der fremstillede ting for mig: broderi, hækling, knipling, strikning. Vi havde det som en hel sport at opdrive materialer. Den alledygtigste dame jeg havde - oh, hendes skønne "petit point" var Karla Larsen fra Nørre Herlev, senere gift Lange.

Min søn var landvæsenselev på Brattingsborg på Samsø. Forpagteren der, som forresten var fra Finland, ville, da han syntes, det var så strenge kår for landbruget, holde op med forpagtningen. Han ville se på kro eller hotel, som han mente var mere rentabelt på det tidspunkt, og vil have os med ud at se på kroer juledag. Det var en af fimbulvintrene, og Stenfors, som forpagteren hed, havde lejet en vognmand for dagen. Det er den skønneste juletur, jeg har oplevet. Alt var iklædt rimfrost. Æventyrets skønne juleland i Nordsjælland. Manden fra "de tusind søers land" var helt imponeret, og vi talte om, at vi burde have haft forfatteren Sally Salminen - hans landsmandsinde - med. Hun boede netop i de år på Hillerødeggen, og kom ofte op til mig i min forretning

"Kulsvierstuen". På tilbagevejen hilste vi på Georg Nordkild og frue fra Funkevang. Brødrene Larsen, fra hvis trillebørfabrik vi fik savsmuld til kakkelovnen, var ude fra en stor dejlig gård i Hammersholt, også den passerede vi den dag - medens skovene stod med rimfrost i de dunkle lokker. Den juledag i fimbulvintres og krigs tid.

Dagmy Esaller.

Bakkegården

Idyl ved Slettebjerg

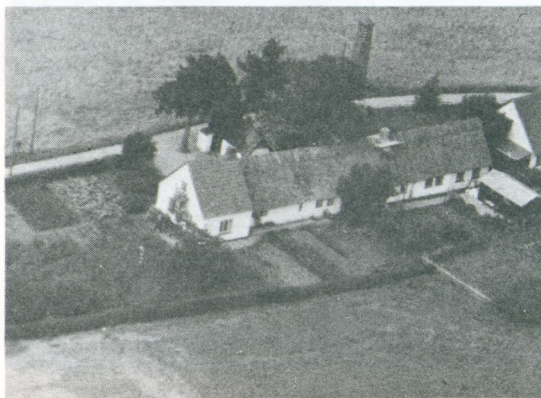
Fællesskabet i det gamle sogn

Nr. Herlev er en ældgammel by. Så langt tilbage som i oldtiden var her en boplads, hvad også minderne i Freerslev Hegn og Brødeskov minder om. Nr. Herlev nævnes første gang i 1100-tallet, d.v.s. samtidig med kirkens opførelse. Rytterskolen og højskolen i Freerslev gjorde, at Nr. Herlev i kulturel henseende var ret godt med. Omkring 1920 fik vi vore to nye skoler, som fuldt ud opfyldte den tids krav.

Vore forsamlingshuse i Nr. Herlev og Hammersholt, opført omkring århundredskiftet, har haft stor betydning som samlingssteder for beboerne i kommunen. Noget tyder på, at forsamlingshuset i Nr. Herlev var opført i Grundtvigs-ånd, da ejernavnet var: Nørre Herlev - Freerslev Foredragsforening. Efterhånden ebbede det ud med foredrag og sang, i stedet gik man over til dilettant og dans. Såvel i Hammersholt som i Nr. Herlev har de forskellige foreninger opført et utal af dilettantforestillinger med mange ypperlige skuespillere. Der var altid stort besøg ved disse opførelser. Da "Eventyr på fodrejsen" blev opført, blev der solgt 400 billetter, så mange måtte overvære forestillingen stående.

Juletræsfesterne for børnene var den traditionelle, tilbagevendende begivenhed. Huset selv og Husmandsforeningen holdt fest i Nr. Herlev og Ø.A.S.F. i Hammersholt. Den tidligere borgerforening afholdt fastelavnssfest, hvor man indledte med at ride rundt til gårde og huse for at indsamle penge og modtage mange gode sager til de efterfølgende festligheder, hvori indgik ringridning, tøndeslagning m.v.

Jo, beboerne i Nørre Herlev forstod at more sig !

Enghavegårdsvej
før 1967!

Fodboldspillet var den gang som nu en yndet sport, men foregik i begyndelsen under primitive forhold på en græsmark, som en venligsindet landmand stillede til rådighed. Senere lod kommunen anlægge en idrætssbane ved den nu nedlagte Nørre Herlev Fællesskole. I mangel af gymnastiksal har Nr. Herlev forsamlingshus været meget benyttet til gymnastik, badminton og skydning, og især af de unge dygtige gymnaster og skytter.

I april 1940 rykkede tyskerne ind i huset og ødelagde en del, men efter krigen gik det godt nogle år for de unge og skytteforeningen, hvorimod dilettantforestillingerne holdt op. Efterhånden forfaldt huset, så der nu kun er græs og få brokker tilbage.

For os ældre - minder
fra en svunden tid !

Man troede engang Nr. Herlev skulle uddø, for i 1935 var der i hele kommunen kun 1104 indbyggere og i 50'erne 1020. Det skyldtes det lave børnetal. I 1935 var der i selve byen 35 huse og 3 gårde. I løbet af de næste 25 år blev der kun opført 3 huse, men siden 1960 er antallet øget med ca. 90.

Centralskolen og den nye Borgerforening har været medvirkende til en afspænding af de små, venskabelige gnidninger, der har været mellem Hammersholt og Nr. Herlev. Samklangen er blevet bedre !

Nu er vi blevet Hillerødborgere. Det var med en vis vemod, Nørre Herlev i 1966 blev nedlagt som kommune, - her hvor landmænd og teglværksarbejdere i mange år var de førende i sognerådet. Det var folkeligt. Nu er det kontormæssigt det hele !

H.P. Larsen.

En Lapplandstur!

Nej, Lappland har ganske rigtigt ikke ret meget med jul at gøre, bortset måske fra rensdyrene; og sneen! Min familie og jeg var der i sommer, og da var der virkelig meget sne, når man blot kom et stykke op i fjeldene.

Det er en ubeskrivelig følelse at vandre rundt med knitrende sne under støvlerne og bagende sol foroven, varmt nok til at man kunne gå rundt i badedragt, om det skulle være. Men når solen ikke skinner, og blæsten hyler over de lavt bevoksede fjeldsider, så er der til gengæld koldt nok til at gå med vanter.

Deroppe oplever man faktisk foråret en gang til, når man vel at mærke rejser derop i juni. Lige omkring en sådan dyne af sne ses de endnu nøgne pilebuske krybende lavt henover jorden med visne blade fra foregående sommer spredt under sig, men blot en 4-5 m længere borte er løvspringet begyndt, og spæde, lysegrønne blade anes lige. Kommer man så blot 10 m længere væk, står det hele i fuldt flor, revlingen endda med grønne bær.

Plantevæksten er heroppe intet steds over 1 m høj, men farverne er til gengæld pragtfulde.

Blicher man tørstig her oppe i højfjeldet, går man blot hen til den nærmeste smeltekilde og drikker - iskoldt, rent vand.

Og så kan man være heldig at møde rensdyr. På denne tur så vi dog kun en enkelt tyr på kikkertafstand. Vi fik af områdets beboere at vide, at renerne var drevet længere ind i fjeldet, helt ind i Norge. Til gengæld måtte vi på hjemturen bremse hårdt op for ikke at ramme en renko,

der mægligt luntede over landevejen - helt nede ved det egentlige Lapplands sydgrænse. Så fik vi da set en ren!

Som før nævnt kan der være koldt heroppe. Helt ned til 0 grader om natten. De første to nætter boede vi tænderklaprende i et telt, resten af tiden i en af de fortrinlige, opvarmede hytter, der formidelst 200 sv. kr. kan lejes på campingpladsen i Ammarnäs, "hovedstaden" i det område, vi besøgte.

Folkene der er små seje mennesker, hvis ansigter bærer tydeligt

præg af vejr og vind, Men efterhånden rykker "civilisationen" også ind heroppe. De fleste beboere driver lidt landbrug eller handel ved siden af renholdet, kun nogle få samer drager med renflokkene rundt i fjeldet om sommeren, og når de skal i kirke eller til læge (hun har konsultation i Ammarnä's hver 14. dag.), benytter de et taxify, som er indrettet til landing på de mange søer. Der er ingen veje egnet til bilkørsel, når man kommer bare et kort stykke ind i fjeldene, og landevejen mellem Ammarnä's og Sorsele, den nærmeste større by, består af 80 km grusvej ! Vil man op i fjeldet med børnene, kan man dog benytte en nyindrettet skilift (stedet glimrende til skisport om vinteren), for turen op kan godt være temmelig drøj for små ben. Fra liftens endestation vandrer man så ind gennem de øverste rester af skovbevoksningen, mest krogede birketræer, der ikke bliver over 4-5 m høje. Disse træer tjente på vor tur som fortrinlige gyngeheste for ungerne, så en sådan vandretur kunne godt tage sin tid.

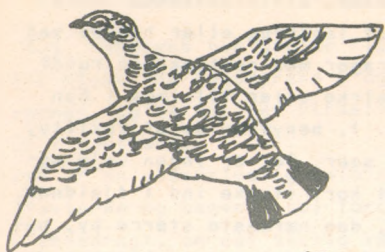

Maden må man selv medbringe, for her er ingen kiosker (heldigvis). Inde mellem disse træer vokser fjeldviolen, som er lysende gul, og en mængde forskellige gøgeurter, som dufter langt væk. Vi så forøvrigt spor af lossen på en af disse ture, men dog ikke dyret selv. Fugle var der derimod nok af, for her kommer der næsten aldrig mennesker i fuglenes yngletid. Vi opdagede senere, at en vintermusvåge, en nordlig fætter til vor hjemlige musvåge, havde rede med tre unger

100 m fra skiliften.

Her fra disse birkeområder, der gradvist går over i krat blandet med pilebuske, har man en storslået udsigt over de omgivende fjelde, hvor sneen i år dækkede hver eneste tinde. Om aftenen farvedes denne sne pragtfuld rød og orange af solen; den går først ned ved halvellevetiden og står op igen allerede ved halvtotiden på denne årstid, så her kan man virkelig tale om lyse nætter.

Vi var faktisk nødt til at trave børnene trætte om aftenen, ellers var de ikke til at drive i seng. På disse ture besøgte vi gerne en nærliggende fos, som Vinde!elven danner. Denne fos er en ubeskrivelig op-

K.W.

levelse af lyd og lys. Ned over det smalle flodlejes store og blankslidte sten brøler uendelige masser af skummende vand i et fald på en snes m. Luften omkring en sådan fos er konstant fugtig, og mosser og laver trives i rigt mål på de stejle breders sten og klippeblokke. Her yngler også vandstæren; den havde sin rede i m over vandmasserne i et hul i klippen, og for at komme ind i denne måtte den hver gang flyve igennem et veritabelt springvand!

Oven over vandet kunne man svagt ane klangen af køernes bjælder. Disse køer er et kapitel for sig. De er små og lyse i skindet, men altid med mørke pletter omkring øjne og mule, og deres store, lådne ører var ligeledes mørke indvendig. Og så går de frit omkring, så hvis man er bange for køer, skal man ikke færdes på Lapplands småveje ved aftenstide! De finder føden i den omgivende skov om dagen, og kommer kun hjem for at blive malkede, hvorefter de stille og roligt vandrer til skovs igen.

Tvire mødte vi dog ingen af! Til gengæld så vi desværre heller ingen bjørne her; først helt nede i Dalarna, på hjemturen. Her, i en af Sveriges store naturparker, så vi lige et glimt af en bjørneunge i toppen af et udgået træ!

Det med de udgåede træer er forøvrigt et sørgeligt kapitel. Man sprøjter ved hjælp af flyskovene med et middel, der udrydder løvtræerne, så nåletræerne får mere plads! Selv helt oppe omkring Polarcirklen. Det ser umådelig trist ud med alle de nøgne og halvrådne birkestammer, og samerne er bestemt heller ikke glade for denne fremgangsmaade, for sammen med træerne ryger også det meste af bundvegetationen, og den lever renerne af om vinteren.

Dog er der heldigvis stadig store, uberørte områder, hvor naturen selv bestemmer rytmen, og hvor man endnu kan møde sjældne fugte som kongeørn og tjur, og midt i sådant område ligger AMMARNÄS

K.W.

Karen W.

Lad
hellere
fagmanden ...

GUNNAR HOLCK
TØMRERMESTER

Tlf. (03) 26 56 08

TAL MED
Emil Lauritzen

Statsaut. ejendomsmægler
HULVEJEN 33, HÅMMERSHOLT
3400 HILLERØD

POSTGIRO 7 98 62
TLF. (03) 26 32 66

Det bedste billede
af Deres barn
tager vi
hjemme hos Dem
RING TIL 26 63 13
og aftal en tid

**JYTTE POULSEN FOTO
HÅMMERSHOLT**

Specialt: Børne- og portrætfotografering

CARLO LORENTZEN A/S

TLF. 26 50 70

ALT MURERARBEJDE
UDFØRES

*Deres hus
er penge værd....*

De kan låne i det
De kan omprioritere det
De kan sælge det

TAL MED DEN LOKALE STATS-AUTORISEREBE
EJENDOMSMÆGLER

Frede Kvist

DØNNEGÅRDSVEJ. 5, NR. HERLEV.
3340 BRØDESKOV - TLF. (03) 26 51 63

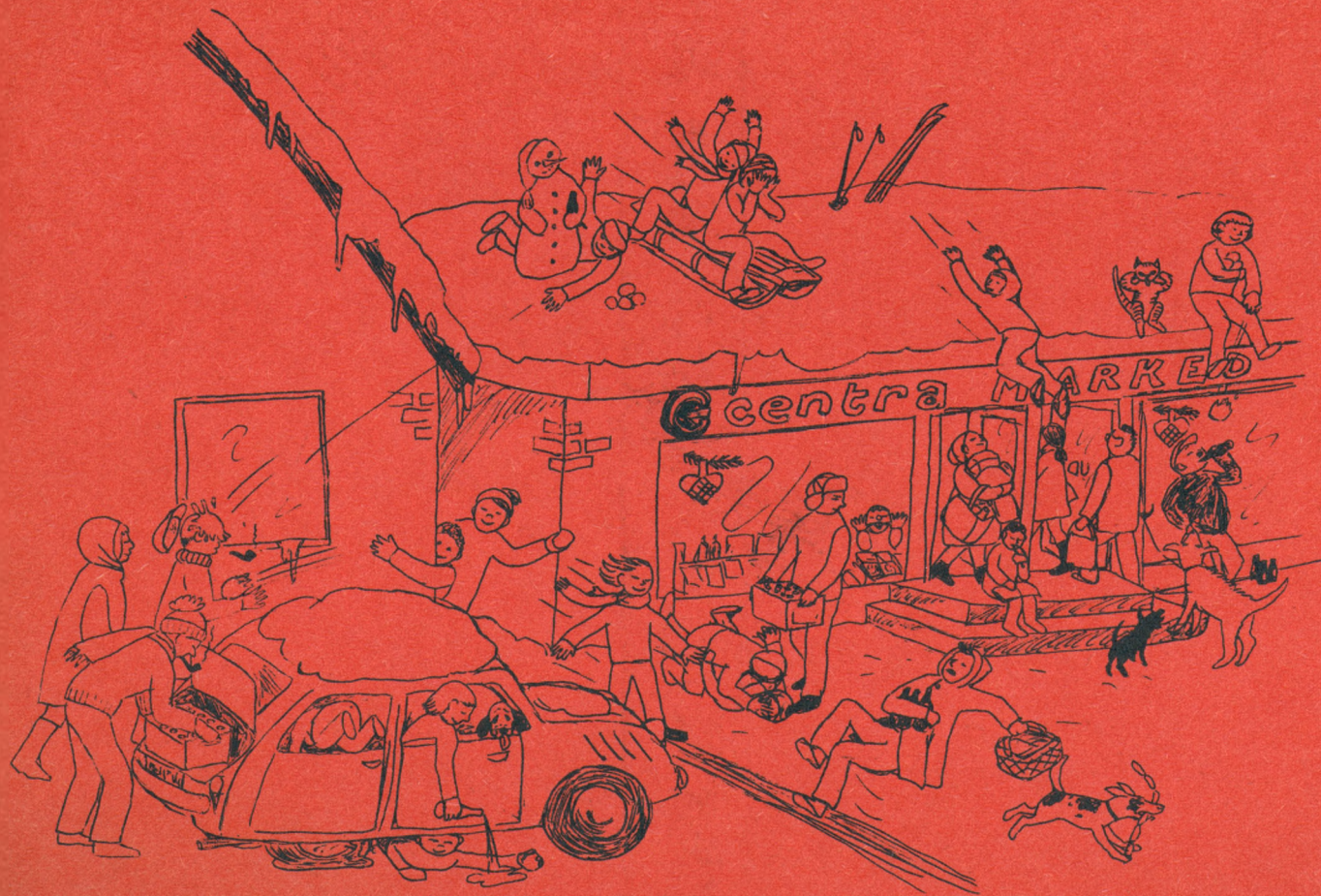
**tryghed
gir glæde...**

- tal forsikring med
HAFNIA

BENT FORSBERG
ASSURANDØR

BYVERDALEN 31 TLF:
NY HÅMMERSHOLT 26 39 70

KW.
1993.

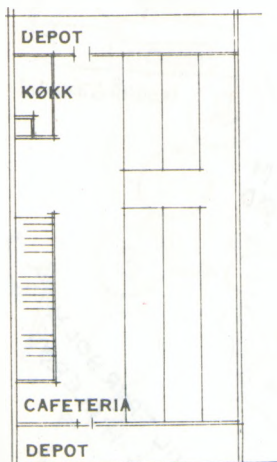
BRØDESKOVHALLEN

UDTIL KØL OG VARMELUKKE SKITSEFORELAG

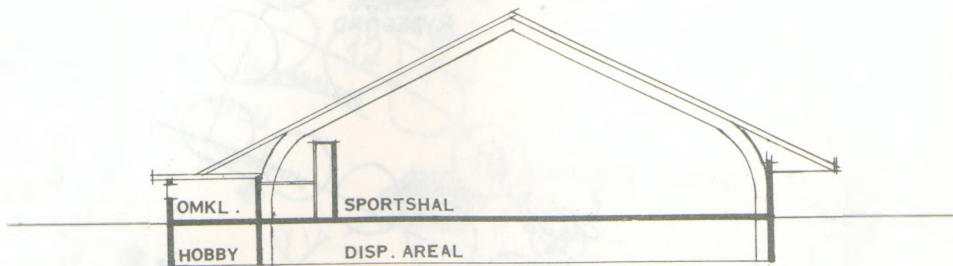
ALAN JACOBSON ARCHITECT

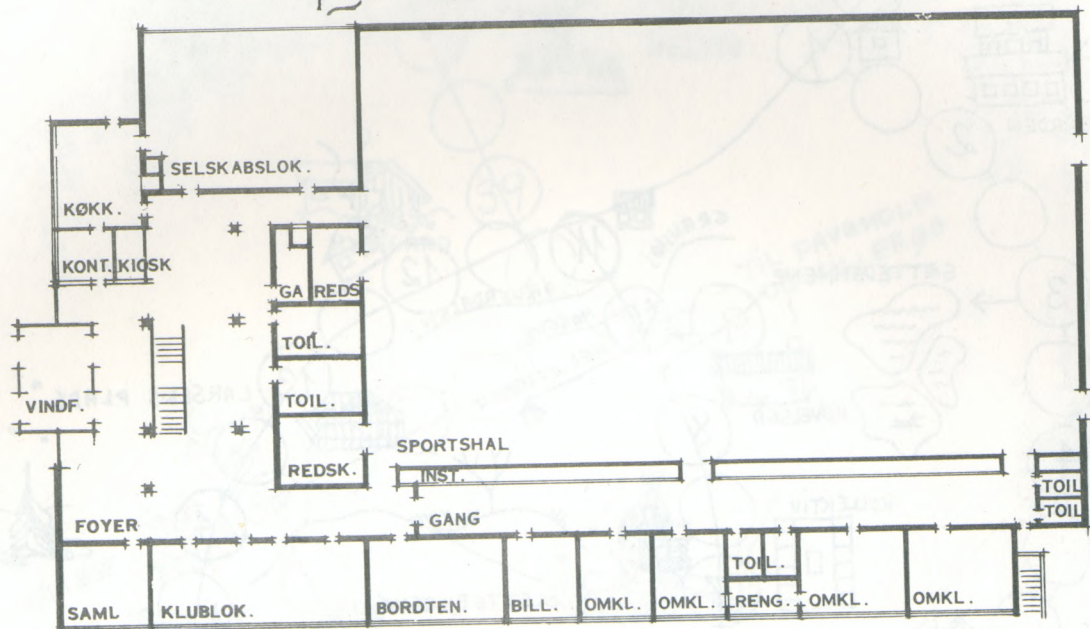
men den skal op at stå
ved fælles hjælp !

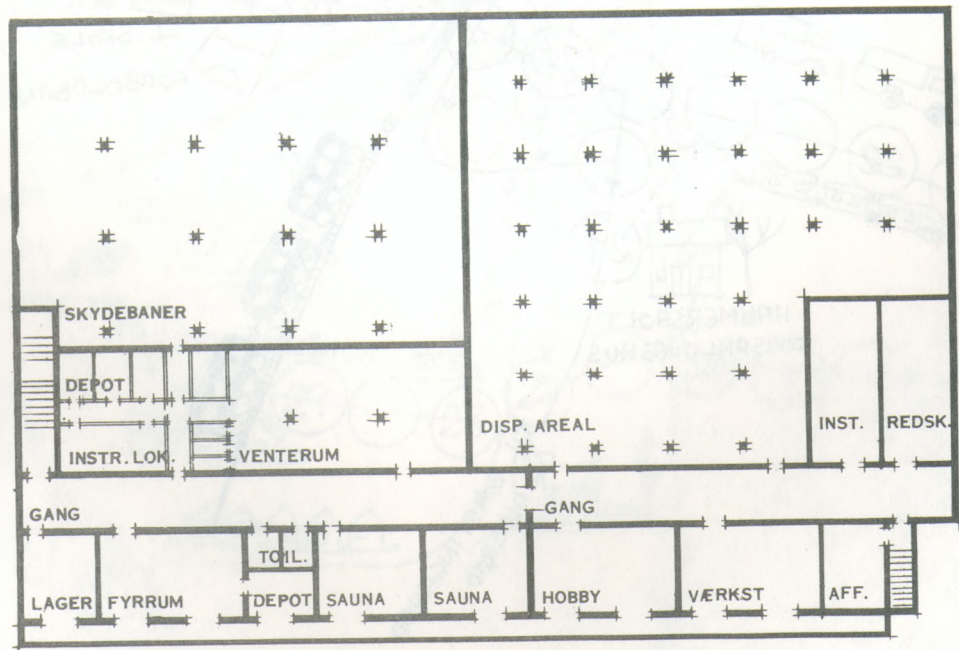
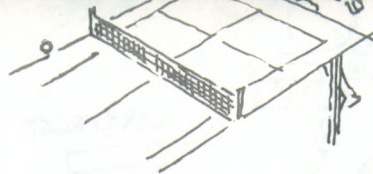
I. SALS PLAN

TVÆRSNIT

STUEPLAN

KÆLDERPLAN